

Załącznik
do Uchwały Nr XIII/150/2016
Rady Gminy Długosiodło
z dnia 17 marca 2016r.

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2016 – 2020**

Wstęp

Przemocą w rodzinie określane jest „każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciwko członkowi rodziny, naruszające jego godność oraz podstawowe prawa i wolności, powodujące cierpienie i szkody”¹.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) definiuje przemoc w rodzinie jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw².

Wokół przemocy narosło wiele mitów. Jednym z nich jest przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Tymczasem według danych statystycznych, przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu³. Przemoc ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym psychikę.

Przemoc w rodzinie przybiera różne formy: od przemocy fizycznej, przez przemoc psychiczną i seksualną, po przemoc ekonomiczną. Przemoc w rodzinie rzadko jest zjawiskiem incydentalnym. Zazwyczaj ma charakter długotrwały i cykliczny.

Podstawy prawne działania Programu:

- ♣ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz.1390);
- ♣ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 30 stycznia 2015r. poz.163 z późn. zm.);
- ♣ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1286 ze zm.);
- ♣ Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1515 z późn. zm.);
- ♣ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 2082);
- ♣ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r., Nr 88, poz. 553, z późn. zm.);
- ♣ Krajowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2014-2020

¹ Nowakowska U., Przemoc kobiet w rodzinie, Warszawa 2008, s. 21.

² Sasal H.D., Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie, Warszawa 2005.

³ Tomaszewska L., Przemoc wobec kobiet w rodzinie – niezbędnik prokuratora, Warszawa 2007.

▲ Wojewódzki program przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2011–2016.

Rodzaje przemocy:

1. Przemoc **fizyczna** – jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie jej życia.
2. Przemoc **seksualna** – to zachowanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności.
3. Przemoc **psychiczna** – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu.
4. Przemoc **ekonomiczna** – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy.
5. **Zaniedbanie** – to ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Przemoc jest przestępstwem. W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy cykliczny, jest ścigana z różnych artykułów Kodeksu Karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostaje zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną, z art. 207 Kodeksu Karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.), który stanowi :

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub § 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 12 lat.

Przemoc w rodzinie ma tragiczne konsekwencje. Prowadzi nie tylko do uszkodzeń ciała ofiary, ale także zaburzeń w sposobie, w jaki postrzega ona samą siebie, sprawcę oraz innych ludzi. Narastanie zjawiska przemocy w rodzinie wymaga niezwłocznego podjęcia działań zawartych w niniejszym Programie.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Długosiodło ma charakter długofalowy. Działania Programu obejmują lata 2016–2020. W miarę potrzeb i sytuacji społecznej zadania Programu mogą ulegać zmianom i udoskonaleniom.

I. Analiza problemów społecznych na terenie Gminy Długosiodło

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań niezbędne jest dokonanie analizy problemów społecznych w gminie, z uwzględnieniem problemu przemocy w rodzinie.

Na dzień 31.12.2015 r. gmina Długosiodło liczyła 7960 mieszkańców. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wyszku na dzień 31.12.2015r. wyniosła 300 osób, w tym 137 kobiet.

Ze statystyk policyjnych wynika, że na terenie gminy Długosiodło w 2015 roku przeprowadzono 131 interwencji domowych. W okresie od 01.01.2015 roku do 31.12.2015 roku założono 11 Niebieskich Kart.

Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Długosiodle wynika, że w okresie od 01.01.2015 r. do 31.12.2015 r. przyjęto 37 zgłoszeń, natomiast u 29 osób skierowano wnioski o przymusowe leczenie odwykowe.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długosiodle wynika, że na dzień 31.12.2015r. ze świadczeń pomocy społecznej korzystało 1343 mieszkańców gminy. Natomiast ze świadczeń rodzinnych w 2015 roku. korzystało 711 rodzin. W okresie od 01.01.2015 r. do 31.12.2015 r. założono 10 Niebieskich Kart.

Ofiarami przemocy były najczęściej kobiety i dzieci. Sprawcami byli mężczyźni, w większości przypadków uzależnieni od alkoholu.

W szkołach na terenie gminy Długosiodło zanotowano także akty przemocy fizycznej i psychicznej. Przemoc fizyczna wyrażała się kopaniem, szarpaniem, popychaniem. Przemoc psychiczna to wyśmiewanie się, poniżanie i wyzwiska.

Trudno jest w sposób jednoznaczny określić wielkość zjawiska przemocy na terenie gminy, w związku z występowaniem przemocy ukrytej, czyli toczącej się w rodzinie czy w szkole, ale nieujętej w statystykach z powodu braku wiedzy na temat jej występowania.

II. Cele Programu

Celem Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest:

1. zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Długosiodło,
2. zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
3. zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Cele ogólne będą realizowane przez:

1. budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy;
2. diagnozowanie zjawiska przemocy na terenie gminy Długosiodło;
3. podnoszenie kompetencji służb i instytucji w zakresie przemocy w rodzinie;
4. udzielanie pomocy psychologicznej, prawnej i socjalnej ofiarom przemocy w rodzinie;
5. oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie.

III. Założenia Programu

Realizacja celów Programu zakłada:

1. uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemocy w rodzinie;
2. promowanie modelu rodziny wolnej od przemocy;
3. edukację dzieci, młodzieży i dorosłych na temat zjawiska przemocy w rodzinie;
4. działania interdyscyplinarne w zakresie przeciwdziałania przemocy.

IV. Program jest spójny z programami:

- ▲ Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy,
- ▲ Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Długosiodło na lata 2015–2020,
- ▲ Gminnym Programem Wspierania Rodziny w Gminie Długosiodło na lata 2015–2017,
- ▲ Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2016 r.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- ▲ ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390 z późn. zm.),

- ▲ ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 30 stycznia 2015 r. poz.163 z późn. zm.),
- ▲ ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1286 z późn.zm)

V. Zasoby Gminy Długosiodło w zakresie realizacji Programu:

1. Zasoby ludzkie – specjaliści z różnych dziedzin.
2. Zasoby instytucjonalne – instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie oraz instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą:
 - ▲ gminny ośrodek pomocy społecznej,
 - ▲ komenda powiatowa policji,
 - ▲ gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych,
 - ▲ placówki oświatowo-wychowawcze,
 - ▲ placówki opieki zdrowotnej,
 - ▲ organizacje pozarządowe,
 - ▲ parafie,

VI. Czynniki gwarantujące właściwą realizację Programu:

1. poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym;
2. dobra znajomość środowiska przez pracowników socjalnych;
3. dobra współpraca służb i instytucji na terenie gminy oraz poza nią;
4. otwartość i chęć współpracy specjalistów;
5. silne więzi rodzinne;
6. chęć zmiany i wyjścia z kryzysu.

VII. Zagrożenia w realizacji Programu:

1. stereotypy panujące w środowisku na temat przemocy w rodzinie;
2. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
3. brak współpracy rodziny w zakresie przewycięzania kryzysów;
4. problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach;
5. ubóstwo;
6. brak infrastruktury socjalnej w gminie;
7. brak lub zbyt mała współpraca interdyscyplinarna;
8. brak motywacji ekonomicznej dla członków zespołu interdyscyplinarnego.

VIII. Realizacja celów Programu

Cel 1

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Długosiodło

Działania:

1. **Zacieśnienie współpracy pomiędzy Zespołem Interdyscyplinarnym w Gminie Długosiodło a podmiotami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.**

Podmiot realizujący działanie:

- ▲ Wójt Gminy Długosiodło

Współpracujący w ramach zespołu interdyscyplinarnego:

- ▲ pracownicy socjalni,
- ▲ przedstawiciele oświaty,
- ▲ przedstawiciele policji,
- ▲ kuratorzy sądowi,
- ▲ przedstawiciele gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- ▲ przedstawiciele ochrony zdrowia,
- ▲ przedstawiciele organizacji pozarządowych,

do obowiązków których należą:

- ▲ diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- ▲ opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach;
- ▲ rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym;
- ▲ monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą;
- ▲ dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań;
- ▲ podejmowanie działań prewencyjnych w środowiskach zagrożonych przemocą;
- ▲ inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą;
- ▲ udział w działaniach edukacyjno-informacyjnych.

2. Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych na temat zjawiska przemocy:

- ▲ propagowanie skutecznych sposobów powstrzymania przemocy;
- ▲ obalanie mitów na temat przemocy;
- ▲ szkolenia na temat przemocy;
- ▲ prowadzenie kampanii, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży w zakresie ograniczenia oglądania przemocy w telewizji i grach komputerowych;
- ▲ wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu promujące zachowania nieagresywne;
- ▲ organizowanie spotkań edukacyjnych dla mieszkańców, np. w świetlicach wiejskich;
- ▲ dystrybucja ulotek i informacji na temat przemocy i jej skutków;
- ▲ organizowanie konkursów, np. plastycznych wśród dzieci i młodzieży w zakresie zapobiegania przemocy.

Podmioty realizujące działanie:

- ▲ placówki oświatowo-wychowawcze,
- ▲ gminny ośrodek pomocy społecznej,
- ▲ gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych,
- ▲ gminny zespół interdyscyplinarny,
- ▲ inne, np. świetlice środowiskowe.

Cel 2

Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Działania:

1. Izolowanie sprawców od ofiar;
2. Udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych;
3. Przeprowadzanie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu, stosującymi przemoc;

4. Kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w Wyszkowie o obowiązek podjęcia leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu.

Podmioty realizujące działanie:

- ▲ policja,
- ▲ gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych,
- ▲ gminny ośrodek pomocy społecznej.

Cel 3

Zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Działania:

1. Utworzenie punktu informacyjnego:

- ▲ udzielanie osobom dotkniętym przemocą informacji dotyczącej schronienia w ośrodkach interwencji kryzysowej i w specjalistycznych ośrodkach wsparcia,
- ▲ udzielanie informacji na temat pozyskania zaświadczenia lekarskiego,
- ▲ udzielanie informacji na temat praw osób będących ofiarami przemocy,
- ▲ udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych,
- ▲ rozpowszechnianie telefonów zaufania: „Niebieska Linia”, „Pomarańczowa Linia”.

Podmiot realizujący działanie:

- ▲ gminny ośrodek pomocy społecznej.

2. Prowadzenie działań interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy:

- ▲ podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”,
- ▲ przekazywanie informacji o podejmowanych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.

Podmioty realizujące działanie:

- ▲ policja,
- ▲ gminny ośrodek pomocy społecznej,
- ▲ gminny zespół interdyscyplinarny,
- ▲ gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych,
- ▲ przedstawiciele oświaty,
- ▲ przedstawiciele ochrony zdrowia.

3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

Podmioty realizujące działanie:

- ▲ gminny ośrodek pomocy społecznej,
- ▲ policja,
- ▲ gminny zespół interdyscyplinarny.

Przewidywane efekty realizacji Programu:

1. zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie;
2. spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie;
3. udzielenie profesjonalnej pomocy ofiarom w rodzinie;

4. usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą;
5. zwiększenie zaangażowania społeczności w sprawie przeciwdziałania przemocy;
6. zbudowanie systemu działań w zakresie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą;
7. niwelowanie skutków przemocy;
8. zwiększenie świadomości dzieci i młodzieży na temat zagrożeń płynących z występującego problemu przemocy;
9. zmniejszenie skali występujących w rodzinach dysfunkcji, wynikających z przemocy.

IX. Monitorowanie

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdania z realizacji Programu podmioty składają do dnia 31 stycznia każdego roku do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długosiodle.

X. Sprawozdawczość

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długosiodle do dnia 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Gminy w Długosiodle sprawozdanie z realizacji Programu.

XI. Finansowanie Programu

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Długosiodło, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.